

Gamle "Samhall"

Oltedal har hatt to samfunnshus. Det første ble kalt *Samhall* og var i virksomhet fra 1904 til 1949, da nye *Samhald* stod ferdig. Her kommer historien om gamle Samhall.

Januar 1900 ble det holdt et folkemøte i Oltedal der en diskuterte behovet for et forsamlingslokale for bygda. I følge protokollen fra møtet møtte 30-40 kvinner og menn fram.

Folketellingen for 1900 viser at det bodde 171 personer i Oltedal. Medregnet de som bodde i Mork, Rage og Oltesvik (som dengang hørte til Høle kommune) var det 260 personer. Nye virksomheter i bygda gjorde at folk hadde begynt å flytte til i Oltedal fra ulike steder rundt Høgsfjorden og ellers i Rogaland. Det var også innflyttere fra "fjerne" steder som Sunnmøre, Flekkefjord, Bergen og Kristiansand. Bedriftene var trevarefabrikk og spinneri i Utslåtto og en gatesteinsfabrikk i Rage som sysselsatte mange av de som var bosatt i Oltesvik.

På møtet ble det valgt en komité som skulle utarbeide vedtekter for det kommende forsamlingslokalet, og på et nytt møte i februar samme år ble dette vedtatt:

Formaal og Regler

Huset er oppført af frivillige bidrag af befolkningen i kredsene til Forsamlingslokale med ungdomssagen særlig for øie.

Hensigten er ogsaa at kunne faa samles til religiøse møder, og hvor de forskjellige foreninger lettere kunde samles til godt arbeide for menneskeslægtens forædling og energiskt arbeide mod alt ondt.

Ildræten, som og er et godt middel mod tuberkulosesygdommen der saa grusomt herjer i vaart land er ogsaa tænkt at opelskes med en gymnastikforening.

§ 1

Huset skal hede "Samhall" og bestyres af 5 mænd eller kvinder med supplanter der har fyldt 25 Aar.

Huset ble oppført på en tomt gitt av Ådne A. Oftedal. Det ble gitt frivillige bidrag fra bygdefolket som gjorde at byggearbeidet kunne komme i gang. 17. mai 1904 ble Samhall innviet med soknepresten som hovedtaler. På 1890-tallet var det stiftet både mållag og et frilynt ungdomslag. Ungdomslaget bar navnet "Fram". 1. januar 1906 fikk "Fram" overta Samhall.

Befolkningen i bygda vokst jevnt og trutt. I 1908 ble Svanedal Ullvarefabrikk grunnlagt og flere og flere tok seg arbeid i bygda. Arbeidere kom fra hele landet for å ta seg arbeid i tekstilindustrien. Mange nye lag og foreninger kom til etter hvert, og Samhall var flittig brukt. Mange lag og foreninger, slik som barneforening, skytterlag og mållag, hadde faste leieavtaler. Etter hvert ble det stiftet sosialistisk forening og kommunistisk ungdomsforening som også hadde sine møter og fester på Samhall. "*Di Oltedal*" er jo som bekjent de mest taknemmelige tilhørere en taler kan ønske sig, og deres sans for det rent humoristiske er

også temmelig godt utviklet", skrev redaktør i sosialistavisen 1ste Mai, Tjøll Oftung, etter et arbeiderstevne i 1921 der en av talerne opptrådte som kabaretsanger.

Ungdomslaget "Fram" hadde varierende oppslutning og lå faktisk nede fra 1923-25, men ivrige sjeler fikk det i gang igjen. Laget hadde en periode en lagsavis som het "Dalprat" og en teatergruppe som framførte skuespill. Flere teatergrupper og musikere fra ulike deler av landet opptrådte også på Samhall. Da "Fram" var i den mest aktive perioden hadde de møter annenhver uke. Møtene varierte med enkle sammenkomster og kvelder med foredrag i folkeopplysningens ånd.

Det ble også holdt dansefester på Samhall. Her kunne det livlig for seg. Noen få prøvde å stoppe disse festene, men til ingen nytte. Det var også fester til jul, påske, fastelavn og nyttår. Pakke-, komle- og fotballfester var svært populære. Oftung hadde ingen kirke, og derfor ble det også holdt gudstjenester på Samhall fram til 1925, da Oftung kapell stod ferdig. Samhall ble også benyttet til kinoforestillinger.

Hvor lenge ungdomslaget "Fram" var i virksomhet vites ikke sikkert, men etter 17.maifesten i 1935 er det ikke skrevet noe mer i referatboka. I 1945 ble det holdt folkemøte i dalen, og foreningen Oftung Vel ble stiftet. De hadde møtene sine på Samhall fram til 1949. Da stod nye Samhall ferdig, bygget på Moen, på Stavanger Elektrisetetsverks eiendom.

Kilder:

Åsa Kvalviks hefte om forsamlingslokalene Samhall og Samhall

Folketelling Gjesdal 1900

Folketelling Høle 1900

Hallvard Nordås: Bygdebok for Gjesdal 1870-1989

Ivar Øiumshaugen: Vi kommer ikke med kugler og kanoner